

Dyslexieprotocol Oranje Nassauschool

Protocol bij ernstige leesproblemen en dyslexie

1. Inleiding

Het protocol 'Ernstige leesproblemen en dyslexie' is onderdeel van ons zorgbeleid op de Oranje Nassauschool. Niet bij alle leerlingen ontwikkelt het lezen zich even gemakkelijk.

De ONS streeft er naar de leerlingen duurzaam te laten leren door boeiend, opbrengstgericht onderwijs te geven. De zorg voor de leerlingen vinden wij belangrijk vanuit onze missie en visie. Onze school streeft ernaar voldoende aandacht te geven aan het vroegtijdig signaleren en de begeleiding van leerlingen met lees- en spellingsproblemen. Bij veel kinderen worden lees- en spellingsproblemen duidelijk in groep 3 en 4 van de basisschool, maar het kan ook pas later op de basisschool of zelfs op de middelbare school naar voren komen.

Leerlingen die moeilijkheden ervaren bij het lezen en spellen krijgen in de groep extra uitleg en aandacht. Indien deze extra aandacht weinig of geen resultaten heeft spreken we van ernstige lees- en spellingproblemen of dyslexie.

Meestal helpt extra uitleg om de leesmoeilijkheden weg te nemen. Soms zien we echter dat leesproblemen hardnekkiger zijn en dat er ernstiger lees- of spellingsproblemen blijven bestaan. Er ontstaat dan een *vermoeden* van dyslexie.

Wat is dyslexie?

Dyslexie is een specifieke leerstoornis die zich kenmerkt door een hardnekkig probleem in het aanleren van accuraat en vlot lezen en/of spellen op woordniveau. Bij leerlingen met dyslexie is sprake van een ernstige lees- en/of spellingachterstand, die blijkt uit een onvolledige en/of moeizame automatisering van het lees- en/of spellingproces.

Dyslexie is een specifieke leerstoornis met een neurologische basis, waarbij de kern van het probleem ligt in het vlot lezen en spellen van woorden. Elk individu met dyslexie is een geval op zichzelf.

Ongeveer 5-7% van de leerlingen wordt gezien als dyslectisch. Dit betekent dat er in elke groep gemiddeld één tot twee leerling(en) zit(ten) met zodanige lees- en of spellingproblemen, dat dyslexie kan worden vastgesteld. Het komt voor bij alle niveaus van intelligentie, in alle vormen van onderwijs en is onafhankelijk van sociaal economische status of achtergrond. Erfelijkheid speelt wel een rol: als één van de ouders dyslectisch is, is er een aanzienlijk verhoogde kans (60%-80%) dat het kind ook dyslexie heeft. Dyslexie heeft invloed op het hele cognitieve functioneren van een kind en op de informatieverwerking. Daarnaast kan dyslexie door frustraties en faalervaringen leiden tot sociaal-emotionele problematiek en motivatieproblemen.

Statistisch gezien doen lees- en spellingproblemen zich voor bij tien procent van leerlingen. In dit protocol wordt beschreven hoe op de ONS wordt gewerkt aan het onderkennen en aanpakken van lees- en spellingproblemen bij de kinderen. Wij staan open voor nieuwe ontwikkelingen en activiteiten indien hiermee de zorg voor kinderen met dyslexie of leesproblemen beter wordt.

Op de Oranje Nassauschool werken wij volgens de richtlijnen van het landelijk protocol Leesproblemen en Dyslexie.

2. Signalering en aanpak

Ernstige achterstanden in het leren lezen en spellen kunnen worden voorkomen, dan wel worden teruggedrongen door hiaten in de ontwikkeling in een zo vroeg mogelijk stadium in het lees- en spellingonderwijs te signaleren en aan te pakken. In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe er gesignaleerd wordt en wanneer.

Wat wordt bedoeld met signaleren:

1. wij houden de vaardigheidsgroei bij van alle leerlingen door middel van de lesmethodes en de daarbij behorende toetsen en de cito toetsen.
2. daarna wordt gekeken of er voldoende groei is per leerling.
3. wanneer er minder groei is dan verwacht, wordt een analyse gemaakt van de toetsgegevens. Op dit moment worden de ouders geïnformeerd.

Daarna wordt een plan van aanpak opgesteld.

Procedure groep 1

Er wordt gewerkt met de signaleringslijsten van Pravoo (een leerlingvolgsysteem voor de groepen 1 en 2), deze worden per individuele leerling ingevuld (begin en eind groep 1). Vervolgens wordt het aanbod aangepast voor leerlingen die onvoldoende opsteken van het aanbod van geletterde activiteiten.

NB IIn staat voor leerlingen

Stap	Maand	Signaleringsmiddel	Aanpak
1.	september/oktober	Pravoo	Gericht aanbod voor IIn met een onvoldoende klankbewustzijn en letterkennis.
2.	juni	Pravoo	idem

Procedure groep 2

Stap	Maand	Signaleringsmiddel	Aanpak
1.	september/oktober	Pravoo	Gericht aanbod voor IIn met een onvoldoende klankbewustzijn en letterkennis.
2.	januari/februari	Cito Taal voor kleuters M2 Pravoo	idem
3.	juni	Cito Taal voor kleuters E2 Pravoo	idem

Procedure groep 3

Stap	Maand	Signaleringsmiddel	Aanpak
1.	Voor de zomervakantie	Mondelinge en schriftelijke overdracht van groep 2 naar 3	In het dossier komt een notitie bij lln die onvoldoende groei hebben doorgemaakt.
2.	oktober	Herfstsignalering VLL	lln worden verdeeld in niveaugroepen, waarin een gericht aanbod wordt gegeven.
3.	januari	Wintersignalering VLL Cito spelling M3	idem
4.	april	Lentesignalering VLL	idem
5.	juni	Eindsignalering VLL Cito toets spelling E3	idem

Procedure groep 4

Stap	Maand	Signaleringsmiddel	Aanpak
1.	Voor de zomervakantie	Mondelinge en schriftelijke overdracht van gr 3 naar 4, waarbij een plan van aanpak in dossier wordt opgenomen	Vanaf begin schooljaar worden de lln verdeeld in niveaugroepen, waarin een gericht aanbod wordt gegeven.
2.	oktober/november	Spelling Cito E3/M4 en DMT en AVI bij lln die IV, V of V- scoorden	lln worden verdeeld in niveaugroepen, waarin een gericht aanbod wordt gegeven.
3.	januari	Cito spelling M4 en DMT en AVI	idem
4.	maart/april	Spelling Cito M4/E4 en DMT en AVI bij lln die IV, V of V- scoorden	idem
5.	juni	Cito toets spelling E4 en DMT en AVI	idem

Procedure groep 5

Stap	Maand	Signaleringsmiddel	Aanpak
1.	Voor de zomervakantie	Mondelinge en schriftelijke overdracht van gr 4 naar 5, plan van aanpak in dossier.	Vanaf begin schooljaar worden de lln verdeeld in niveaugroepen, waarin een gericht aanbod wordt gegeven
2.	oktober/november	Spelling Cito E4/M5 en DMT en AVI toetsen bij lln die IV, V of V- scoorden. Bij kinderen met dyslexie wordt de dyslexiekaart besproken en ingevuld.	lln worden verdeeld in niveaugroepen, waarin een gericht aanbod wordt gegeven.
3.	januari	Cito toets spelling M5	idem

		Cito toets begrijpend lezen M5 DMT en AVI	
4.	maart/april	Spelling Cito M5/E5 en DMT en AVI toetsen bij lln die IV, V of V- scoorden.	idem
5.	juni	Cito toets spelling E5 Cito toets begrijpend lezen E5 DMT en AVI	idem

Procedure groep 6

Stap	Maand	Signaleringsmiddel	Aanpak
1.	Voor de zomervakantie	Mondeling en schriftelijke overdracht van gr 5 naar 6, plan van aanpak in dossier.	Vanaf begin schooljaar worden de lln verdeeld in niveaugroepen, waarin een gericht aanbod wordt gegeven
2.	oktober/november	Spelling Cito E5/M6 en DMT en AVI toetsen bij lln die IV, V of V- scoorden. Bij kinderen met dyslexie wordt de dyslexiekaart besproken en ingevuld.	lln worden verdeeld in niveaugroepen, waarin een gericht aanbod wordt gegeven.
3.	januari	Cito toets spelling M6 Cito toets begrijpend lezen M6 DMT en AVI	idem
4.	maart/april	Spelling Cito M6/E6 en DMT en AVI toetsen bij lln die IV, V of V- scoorden.	idem
5.	juni	Cito toets spelling E6 Cito toets begrijpend lezen E6 DMT en AVI	idem

Procedure groep 7 en 8

Stap	Maand	Signaleringsmiddel	Aanpak
1.	Voor de zomervakantie	Mondelinge en schriftelijke overdracht van gr 6 naar 7, van groep 7 naar 8, plan van aanpak in dossier.	Vanaf begin schooljaar worden de lln verdeeld in niveaugroepen, waarin een gericht aanbod wordt gegeven
2.	oktober/november	DMT en AVI toetsen bij lln die niet op niveau lezen. Bij kinderen met dyslexie wordt de dyslexiekaart besproken en ingevuld.	lln worden verdeeld in niveaugroepen, waarin een gericht aanbod wordt gegeven.
3.	januari	Cito toets spelling M7 of M8 Cito toets begrijpend lezen M7 of M8	idem

		DMT en AVI bij IIn die niet op niveau lezen	
4.	maart/april	DMT en AVI bij IIn die niet op niveau lezen	idem
5.	juni	Cito toets spelling E7 DMT en AVI bij IIn die niet op niveau lezen	idem

3. Diagnose bij lees –en spellingsproblemen

Indien uit de signaleringsgegevens naar voren komt dat een leerling onvoldoende scoort, dan wordt de leerling in de niveaugroep intensief ingedeeld. Dit houdt in dat er extra aandacht gegeven wordt aan het bevorderen van het lees/spellingsonderwijs. Wanneer niet duidelijk is wat de aard van het lees-/spellingsprobleem is, of bij de evaluatie van de handelingsplannen blijkt dat het effect gering is, kan besloten worden tot verder onderzoek.

Met een probleem wordt bedoeld dat het niveau van het lezen en/of spellen op woordniveau beduidend en kwantificeerbaar lager is dan wat op grond van de chronologische leeftijd van het individu verwacht mag worden. Er moet sprake zijn van een significante achterstand. Hardnekkig betekent dat het probleem met lezen en/of spellen gedurende minimaal 6 maanden aanwezig moet zijn ondanks interventies gericht op het remediëren ervan. De achterstand is dus persistent en daarbij resistent voor instructie, kortom hardnekkig.

Kortom, wanneer er tussen metingen worden gedaan, omdat de leerling na 3 maanden onvoldoende progressie heeft laten zien, is dat een signaal van hardnekkigheid.

Wanneer er sprake is van hardnekkigheid, kan er een onderzoek naar dyslexie worden gestart. De ouders worden gaandeweg dit traject via de normale oudergesprekken cyclus op de hoogte gesteld.

Dit onderzoek kan (vergoed, indien aan alle voorwaarden wordt voldaan) uitgevoerd worden door de gemeente Gooise Meren zie

<https://www.regiogv.nl/docs/default-source/sociaal/inkoop-en-contractbeheer/jeugdwet/voor-inwoners/procedure>

In sommige gevallen wensen de ouders een dyslexie onderzoek in de privésfeer uit te laten voeren. We zullen in het eerste gesprek met de ouders bespreken waarom wij wel of geen onderzoek adviseren. In de gevallen dat ouders besluiten om extern een onderzoek te laten uitvoeren zullen wij alle gegevens aanleveren die op dat moment tot onze beschikking zijn. Uiteraard willen we na het onderzoek graag de adviezen van de desbetreffende deskundigen horen, zodat we, daar waar mogelijk, ons onderwijs aan de behoefte van de leerling kunnen aanpassen.

4. Hoe begeleiden wij kinderen met dyslexie en leesproblemen, aanpak ?

De begeleiding van de kinderen met lees- en spellingsproblemen maakt onderdeel uit van de zorgstructuur binnen de groep en zal dus ook binnen die groep door de groepsleerkracht plaatsvinden. Waar nodig wordt de groepsleerkracht ondersteund door de onderwijsassistent en/of intern begeleider. De begeleiding vindt plaats met de reguliere lesmethoden aangevuld met begeleidingstechnieken die zijn afgestemd op de problematiek van het kind. Indien de begeleiding binnen de groep onvoldoende oplevert of organisatorisch niet haalbaar is, wordt onderzocht of er mogelijkheden zijn voor begeleiding buiten de klas. Uitgangspunt voor de handelingsplanning is zoveel mogelijk materialen van de reguliere methode in te zetten. Dit om didactische verwarring te voorkomen.

Als bij de evaluatie van het handelingsplan blijkt dat het effect onvoldoende is, kunnen in overleg met de interne begeleider andere programma's of materialen ingezet worden.

5. Dyslexieverklaring

We spreken niet van dyslexie tot, volgens de officiële criteria door een BIG-geregistreerde GZ-psycholoog is vastgesteld dat er sprake is van dyslexie. De GZ-psycholoog is de deskundige op het gebied van ontwikkelingsproblemen. In alle gevallen van lees-/spellingproblemen immers wordt de leerling extra begeleid. De inhoud van de begeleiding is niet anders, hoogstens de intensiteit.

6. Wat zijn de mogelijkheden voor compenserende en dispenserende maatregelen wanneer een leerling een dyslexieverklaring heeft.

Leerlingen met dyslexie hebben veelal moeite met het lezen van teksten. De leerling kan op school gebruik maken van hulpmiddelen (compensatie) of ontheffing (dispensatie) krijgen van bepaalde opdrachten.

- **Compenserende maatregelen**
Dit zijn maatregelen die de gevolgen van de (technische) lees- en/of spellingsproblemen minimaliseren bij het lezen of schrijven van teksten. Voorbeelden zijn een tekstverwerker met spellingcontrole bij het spellen en tekst-naar-spraak-software bij het lezen.
- **Dispenserende maatregelen**
Hierbij krijgt een kind ontheffing van bepaalde opdrachten. Een voorbeeld is een mondelinge in plaats van een schriftelijke overhoring bij topografie, omdat het onthouden van de spelling van plaatsnamen onevenredig veel extra inspanning kost.

Welke compenserende en dispenserende maatregelen noodzakelijk zijn, hangt af van de problemen die het kind heeft. Dit zal vrijwel altijd in overleg met een deskundige moeten worden uitgezocht. De deskundige zal ook zowel leerling als leerkracht begeleiden in het gebruik van de benodigde hulpmiddelen in de klas. Meestal is het ook raadzaam de ouders te instrueren, zodat de leerling de hulpmiddelen ook thuis kan gebruiken bij het maken van huiswerk. Het is wenselijk om de afspraken over het gebruik van hulpmiddelen, die met de leerling en ouders zijn gemaakt, vast te leggen. Dit wordt gedaan met behulp van de Dyslexiekaart. Deze kaart wordt, vanaf groep 5, jaarlijks ingevuld met de leerlingen.

Hulpmiddelen en maatregelen op het gebied van lezen:

- boeken die qua inhoud aansluiten bij de leeftijd en interesses van de leerling, maar die qua technisch niveau vereenvoudigd zijn
- de leerling krijgt extra leestijd
- leestaken worden verlicht
- moeilijke woorden mogen worden voorgelezen door een leesmaatje
- leerlingen met dyslexie krijgen geen onvoorbereide leesbeurten
- er wordt gelezen zonder tijdsdruk
- indien teksten/toetsen ingesproken beschikbaar zijn mag daarvan gebruik worden gemaakt
- leesteksten worden vergroot
- Inzet van software/hulpmiddelen

Hulpmiddelen en maatregelen op het gebied van spelling:

- extra hulp in de klas bij het schrijven van verhalen, verslagen en werkstukken
- zoveel mogelijk negeren van spellingfouten onder voorwaarde dat de leerling woorden waarvan hij de spelling niet kent zoveel mogelijk klankzuiver schrijft
- verlichting van de schrijftaak (minder pagina's)
- beperking van het aantal oefeningen
- extra tijd voor schrijftaken
- gebruik van hulpmiddelen zoals woordenboek, tekstverwerker met spellingcontrole
- waar mogelijk mondelinge overhoringen, bijvoorbeeld bij topografie

Afspraken :

- de signaleringen (toetsen) worden zo veel mogelijk afgenomen door de eigen groepsleerkrachten

- wanneer de leerkracht een leerling structureel extra begeleiding, instructie en leertijd biedt, zullen de ouders hiervan op de hoogte worden gebracht d.m.v. een oudergesprek
- de resultaten worden geregistreerd in het digitale leerlingvolgsysteem Parnassys
- leerlingen die onvoldoende scores op de toetsen worden besproken met de Intern Begeleider
- de groepsleerkracht is verantwoordelijk voor de plannen en evaluaties
- de groepsleerkracht bespreekt aan het einde van het schooljaar de handelingsplannen van de laatste interventieperiode met de leerkracht van de volgende groep en draagt eventueel doorlopende handelingsplannen over
- voor kinderen met een dyslexieverklaring geldt dat ze tijdens (Cito)toetsen :
 - indien deze beschikbaar is, gebruik mogen maken van een ingesproken versie
 - gebruik mogen maken van een vergrote versie
 - extra tijd krijgen
 - de teksten van de toetsen Cito Begrijpend Lezen maximaal een week vooraf oefenen op school
 - gebruik mogen maken van een tafelkaart

januari 2017